

NAŠ GLAS

Glasilo javnih namještenika u kraljestvu Srba, Hrvata i Slovenaca.

== Cijena u prodaji 1 K 50 fl. ==

Naš Glas izlazi u tjednu svakog četvrtka.
Godišnja pretplata . . . . . K 72—
Polugodišnja . . . . . „ 36—
Četvrtgodišnja . . . . . „ 18—
Za inozemstvo dodati poštarinu. Oglasi po cjeniku.

== Цена у продаји 1 К 50 фил. ==

Наш Глас излази седмично сваког четвртка.
Годишња претплата . . . . . К 72
Полугодишња . . . . . „ 36
Четвртгодишња . . . . . „ 18
За иноземство додати поштарину. Огласи по тарифи.

Uredništvo: Ljubljana, Rimska cesta št. 20/IL. Rokopisov ne vrača, ako se ne priloži znak. Dopise v latinici in cirilici sprejema le podpisane in zadostno frankirane. Rokopise je pošiljati samo uredništvu v Ljubljani. Hrvatske in srbske dopise je pošiljati le potom organizacij, ki so za vsebino odgovorne.

Upravištvo: Na naročila brez denarja se ne oziramo. Naročina naj se pošlje po nakaznici oziroma položnici le v Ljubljano, Vodnikov trg št. 5/L. Tja je pošiljati tudi zbirke za naš tiskovni sklad.

Uredjenje beriva javnih namještenika.

Isporedili smo u jednome od posljednjih brojeva uredjenje našega pitanja s ritečkim pitanjem. Ni jedno se ni drugo ne riješava. Poznato je, da je vlada pr. mj. obećala neke neznatne povišice na naša iadna beriva za mjesec dana, da nas može opet mjesec dana držati u nadi, da će naše pitanje biti definitivno riješeno. Braća su Slovenci još na vrijeme u najboljoj namjeri potaknuli misao, da se ide u Beograd i ondje osobno riješi i pospješi uredjenje činovničkog pitanja. Na njihov pozicaj pošli su u Beograd delegati pokrajinskih organizacija, a za Hrvatsku i Slavoniju bio je delegiran predsjednik SJN. dr. Benković. Iz povratka toga puta sazvana je bila sjednica središnjeg odbora SJN., na kojoj je delegat dr. Benković izvjestio o tome putu i o njegovu uspjehu ili bolje neuspjehu, i središnji je odbor izdao nakon toga slijedeće izvješće o posljednjoj akciji odbora SJN. za poboljšanje materijalnog stanja javnih namještenika i osnutka Centralnog SJN.

»I. Prema intencijama općih skupština javnih namještenika održanih u Zagrebu u aprilu i maju o. g., te zahtjevima organizacija iz provincije zatražio je središnji odbor SJN. putem hrvatske vlade, a u sporazumu sa Osrednjom Zvezom Javnih Nameštencev u Ljubljani od Cen-

tralne vlade u Beogradu, da se javnim namještenicima počevši od 1. aprila o. g. isplaćuju beriva, što su ih uživali prije 1. decembra 1919 u četverostrukom iznosu.

Na to je uslijedila poznata uredba vlade o 25% povišenju decembarskih dodataka na skupoću, koja je bila predmetom rasprave opće skupštine javnih namještenika, dne 3. o. mj. — Tom prigodom prihvaćena je poznata rezolucija, koju je odbor putem hrvatske vlade otpremio ministarskom savjetu u Beograd. Središnji odbor SJN. izaslao je na to povodom poziva slovenske organizacije predsjednika dr. Benkovića u Beograd, da u sporazumu s delegatima Saveza Državnih Namještenika za Bosnu — Hercegovinu i Dalmaciju, te OZJN. za Sloveniju postavi jedinstveni zahtjev za uredjenje materijalnog položaja javnih namještenika. — Nakon dogovora održanog u Beogradu 15. juna o. g. sa delegatima spomenutih organizacija, te sa odborom Saveza Državnih Činovnika i Službenika za Srbiju uručena je ministru predsjedniku g. dr. Vesniću dne 16. o. mj. predstavka s ovim zahtjevima: 1. Neka se počam od 1. juna o. g. do vremena izjednačenja plata svim aktivnim i umirovlenim javnim namještenicima cjelokupna beriva, koja su uživali od 1. decembra 1919. do 31. svibnja 1920. povise za 50%, a tako isto sorazmierno neka se povise mirovine penzionirskih udova i siročadi.

2. Neka se Jav. namještenicima poput prijašnjih godina za nabavu odijela i obu-

će dađe pripomoć od 4000 kruna za oženjene, a 3000 kruna za neoženjene.

3. Neka se državnim namještenicima i njihovim porodicama (ženi i djeci) povrati oduzeta pogodnost 50% popusta voznihi cijena na željeznicama i parobrodima, kako je to istaknuto u spomenici Centralnog SJN. od 24. augusta 1919, te neka se protegne na sve državne i općinske namještenike bez razlike. Ministarski savjet upozoren je na pismeno saopćenje g. ministra saobraćaja od mjeseca maja o. g. upravlenog putem pokrajinskih vlada na naše organizacije, prema kojem imade naskoro stupiti na snagu novi željezničarski Pravilnik, u kojem je osigurana ova pogodnost.

4. Izradbi pragmatike neka se prizuovu izaslanci organizacija kao zastupnici interesenata i neka se nikoja ustanova ne privede u život bez sudjelovanja organizacija tim više, što je ovaj princip zvanično usvojen od strane ministarstva za konstituantu. Naročito zatraženo je, da se u pragmatiku ne uvrsti nijedna ustanova, kojom bi se odstupalo od modernih principa, koji su danas na snazi u Dalmaciji i Sloveniji.

5. Neka se svim sadašnjim umirovlenicima, njihovim udovima i siročadi prigodom uredjenja plata preračunaju mirovine u skladu s novim propisima, koji imadu da vrede za buduće umirovlenike.

U deputaciji, koja je ministru predsjedniku uručila ovu predstavku, sudjelovali

LISTEK.

Josip Barač (Split):

Muktiš.

Teško onomu, koji se lakomi na gadan dobitak, da postavi gnjezdo svoje na visokom mjestu. Jer će kamen iz zida vikati, i čvor iz drveta svjedočiti. Teško onomu, koji osniva grad nepravdom!

Prorok Avakum.

Zlobni ljudi mrmlju i na bunu mame Prostu čeljad Doma, iz zavisti same Mukte što ne znadu služiti Slavskom Rodu

I na opštu korist navraćati vodu, Ko što umem ja i Prko Buljubaša I zelenim stolom okrpljeni Jaša;

Ja ne mrmljem glupo, moie prsi bukte Od vatre i žara, jer ja služim m u k t e!

Duša moia diše duhiom altruizma Što mi žitak hrani hranom patriotizma. Ne znam što to znači reč: favoritizam. Prezirem i mrzim prljav nepotizam! Firma mi je dobra i bez komandita, Sansarije nema, nit provizije pita: Pare automatski vrū iz zemlje, sukte, Jer ja m u k t e živim, jerbo služim m u k t e!

Domovino slatka, ja iz petnih žila Za Tebe se trapim bez lakomstva gnjila. Trošeć Tebi na čast krepost celog bića, Štujući tradicije Marka Kraljevića: Parafite, crve na domaćem prgu Rušim i tamanim i šallem ih k vragu. Šireći od jedne do druge polutke Moral Roda moga služeći mu m u k t e!

Vi poznate priču ob onomu Divu — Čitaste je jednom u školskome štvu — Kad bi takô Zemlju, majku sve gamadi, Nabrekli bi snagom kuleni mu mladi: Tako i ja, nadut boškim, divskim sokom, Kud god skoknem skokom, napunim se smokom,

Gde god pipnem Majku, sise joj nabukte, Pa me medom doji, jer joj služim m u k t e!

Mamlazi me zato sa čaršije ruže Što za plaću vele da pošteno služe U polju, u školi i uredu tamnom. Lepe gubeć danke rabotom kukavnom: A ne znadu taine mojih ideala S patriotske Burse što se sad rascvala, Pa varj na me reže, buče, revu, hukte, I M u k t i š e m zovu, jer ja služim mukte!

vani su izaslanici organizacija iz Bosne, Dalmacije, Hrvatske i Slovenije, dočim se predstavnici SDC, za Srbiju nijesu priključili, jer su oni vladi već prije predložili svoje zahtjeve, kojima je djelomično i udovoljeno, a njihove plate se računaju prema drugom ključu nego li javnih namještenika u ostalim područjima države. Ministar predsjednik je deputaciji odgovorio ovo:

Ad 1. i 2. Vlada će predložiti materijalno pitanje ministarskom savjetu na raspravu, a on će iznesene želje zagovarati, u koliko ministar financija bude imao pokrića za traženo povišenje beriva.

Ad 3. Pogodnost za vožnju na željeznicama ne može se podijeliti, jer takovu do sada nijesu uživali ni činovnici u Srbiji, te bi vlada u slučaju podijeljenja pogodnosti imala protiv sebe čitavu javnost, pa bi trebalo pogodovnu vožnju dozvoliti i bankovnim činovnicima, privatnim namještenicima itd.

Ad 4. U kršu vlade izrađuje se pragmatika za državne službenike građanskog reda, te će se zastupnici organizacija pravovremeno prizvati na konačnu saradnju obzirom nato, što je vlada taj princip već usvojila. Rasprava o toj pragmatiki ne može se staviti na dnevni red sabora narodnog predstavništva, jer vlada ima tačno opredjeljeni radni program, kojega se je dužna držati.

Ad 5. Ovomu zahtjevu ne može se udovoljiti, jer zakon ne može, da djeluje retroaktivnom moći.

Prepis ove predstavke upućen je svim parlamentarnim krugovima molbom za pokupiranje naših zahtjeva, a delegati su i kod pojedinih narodnih poslanika zamolili, da se za ispunjenje ovih zahtjeva svojski zauzmu. Ministar saobraćaja g. Korolec je u pitanju željezničkih certifikata dao izjavu sporazumno sa ministrom predsjednikom. Spomenuti valja, da je rezoluciju zagrebačke skupštine od 3. ov. mi. upratio g. ban pismom upravljenim na ministra financija i ministra unutrašnjih dela, gdje radi interesa države energično traži bezodvlačno uređenje materijalnog stanja S.J.N. i crtao stanje pokreta, što je nastao među javnim namješteništvom zbog neuredjenja njihovih plata i materijalnih odnosa.

II. U pitanju osnutka Centralnog Saveza za Kraljevstvo SHS, održan je 17. juna o. g. dogovor izmedju delegata sviju pokrajina, te je, nakon svestrane debate jednoglasno usvojeno mišljenje da za sada jošte nije moguće takav Savez osnovati, jer se Savez za Srbiju, Vojvodinu i Crnu Goru nalazi jošte u stadiju organizacije, koja polako napreduje navlastito zbog pomanjkanja činovništva u provinciji. Cim organizacija bude provedena, sazvat će se kongres sviju pokrajinskih organizacija i tada odlučiti o osnutku Centralnog Saveza. Do toga vremena istupat će pokrajinski Savezi od zgrade do zgrade sporazumno, a predstavnici organizacije u Srbiji izlaviše se pripravnima u svakom slučaju na zahtjev pokrajinskih Saveza, poduzimati potrebne intervencije kod Centralne vlade u Beogradu i davati potrebna obavještenja o stadiju rješavanja našeg pitanja. Iz sjednice središnjeg odbora S.J.N. od 19./VI. 1920. Predsjednik: Dr. Benković v. r. Tajnik: Mlinarić v. r.

Uspjeh te akcije već je objelodanjen. Službene su novine donijele naredbu, kojom se produljuje 25 % dodatak na decembarske doplatke. Moramo iskreno

priznati, da nas boli ovakovo neshvaćanje našega položaja i ovakav nehaj za toliko tisuća intelektualnih radnika jedne kulturne države. Zar naši državnici zbilja ne znaju prekoračiti uske granice političkih trzavica i trvenja, već puštaju, da ih oni posve zaokupljaju? — Zar da se mi zadovoljavamo uvijek praznim obećanjima? Državni je namještenik u ovo 6 godina potpuno iscrpljen i ruiniran, a njegov vapaj još nije dopro do ušiju gospode ministara, jer sada tek obećaje gosp. ministar predsjednik, da će ministarskom savjetu predložiti na raspravu iznesene želje, u koliko bude ministar financija imao pokrića za to povišenje. Zar je to nova stvar? Zar već nije bilo vremena, da se o tome razmisli? Ta pitanje je javnih namještenika pitanje države, a ne pitanje pojedinca ili jedne skupine ljudi. A šta će biti onda, ako gosp. ministar financija ne bude imao sredstava za to povišenje? Zar će se nama i koža oderati i pustiti nas, da izginemo od gladi i od studeni u radu za državu, koja naš rad ne priznaje? Mi smo dosta dugo vjerovali obećanjima i trpjeli u nadi, da će i to prestati, a kako da dalje vjerujemo, kad se ta obećanja ne iskupljuju? Prije mjesec dana dostavljeno nam je jedno takovo obećanje sa strane ministarstva saobraćaja radi 50 % pogodnosti za vožnju na željeznicama, a sada se i to obećanje ne ispunjuje iz straha pred javnosti, pred trgovcima, koji putuju zato, da im se taj put stotruko naplati, a javni namještenik, ako ne može platiti vožnje neka sjedi kod kuće, da se ne buni javnost, da činovnici imaju novaca i za potovanje. Neka gospoda ministri malo pogledaju, koliko zaradjuje ta javnost, kako su plaćeni bankovni činovnici i privatni namještenici, pa će vidjeti, da ta javnost, koje se oni boje, ne će imati razloga, da se buni poradi te pogodnosti. Da je tome tako uvjerit će se tek onda, kad bude dobar dio javnih namještenika uz ove prilike prisiljen, da napusti svoju službu, i stupi među bankovne činovnike i privatne namještenike, pa kad bude uslijed toga zapeo državni aparat. A onda će opet biti krivi lakomi činovnici, kojima nije nikada dosta i kojima vlada povisuje plaću za 8—10 %, a oni su još uvijek nezadovoljni. Napokon je g. ministar predsjednik izjavio, da činovničko pitanje ne može biti raspravljano, jer sadašnje narodno predstavništvo ima svoj stalno opredjeljeni program, kojega se mora držati i od kojega ne smije odstupati ni onda, makar — dodajemo mi — svi javni namještenici poumirali od gladi. To je doduše lijepo i svake hvale vrijedno, ali tko je kriv, da činovničko pitanje nije ušlo u dnevni red? Zar ovako gospoda ministri i naši političari pripravljaju medju javnim namještenicima teren za izbore za konstituantu?

Vidra:

Sladkor, petrolej i. dr.

Menda ni javnoga namještenca v našoj metropoli, ki bi ne bil izustil tihe kletvice na rovaš naše aprovizacijske uprave in na rovaš krajnih aprovizacijskih odborov. In kako bi jo tudi ne, ker se je delila v zadnjem času javnim namješčencem poleg sladkorja in petroleja tudi v toliki meri krivica in zapostavljenje. Ta krivica in zapostavljenje, s katero se obsipa nas javne namješčence že dokaj časa na deželi, ne sme preko javnosti, ne sme preko onih čit-

niteljev, ki se malobrižno igrajo z našo žalostno usodo.

Naj podam naši javnosti nekaj stvarnih, popolnoma resničnih dejstev, ki sem jih črpal ob priliki svojih službenih pohodov na lice mesta iz ust tovarišev sotrpilov, iz uradnih spisov okrajnih političnih oblastev in krajnih aprovizacijskih odborov. V mesecu maju t. l. so sprejela politična okrajna oblastva na deželi od 8000 do 12.000 kg domačega sladkorja. Ta sladkor se je porazdelil med posamezne občine tako, da ga je prejela vsaka občina po 200 do 250 kg. Pošteno in trezno misleč človek bi mislil, da se bo ta množina sladkorja vsekakor tako razdelila, da dobe najpotrebnejši izmed najpotrebnejših vsaj toliko, da si morejo v slučaju bolezni ali pa hudega napora privoščiti čašico čaja. Zmotil bi se, kdor bi mislil tako. Nekatera okrajna politična oblastva so določila, da dobe vse osebe brez razlike po 16 dkg sladkorja. Vse osebe: verižniki, tihotapci, vojni dobičkarji, berači, bolniki in javni namješčenci. — Torej en kmet, ki redi od 8 do 15 glav živine in pridelja na dan od 20 do 25 l mleka, za katerega prejme posredno na dan od 80 do 100 K, dobi za vsakega svojelega družinskega člana toliko sladkorja, kakor javni uslužbenec, ki niti v enem tednu toliko ne zasluži kolikor prejme kmet v enem dnevu za mleko!

Kakšne prehranjevalne težkoče preživljajo na deželi samske moči, presega že vse meje. Nihče jim noče dati hrane. Vsaka druga hiša v še tako zakotni vasi je gostilna; ravno toliko je tudi verižnikov in vojnih dobičkarjev. Vprašaj jih za hrano, moleduj, prosil, rotil kolikor ti jezik dopušča in vsi ti jednoglasno odgovore: »Ne moremo!« — Vsi ti »ne moremo«, ki redijo, kakor že povedano, od 8 do 15 glav goveje živine, po 5 do 10 prašičev, do 30 kokoši na svojem posestvu, ki so si nakopičili ogromno bogastvo za časa vojne. Vsi ti ne morejo ki imajo vse pravice § 16 obitnega reda, za katere gostilničarske pravice so se svojedobno ruvali in prosjačili pri oblastvih, o katerih pravi ah in dolžnostih pa dandanes pri svojih polnih bisagah nočejo ničesar slišati, ničesar vedeti. Oblastva, ki so jim podelile te gostilniške pravice, se prav nič ne brigajo, se li ti poslužujejo teh gostilniških pravic ali ne, so jim li še dandanes potrebne ali ne. Torej te možnosti ki še dandanes brez vsakega usmiljenja izsesavajo ubogo ljudstvo, dražijo do blaznih cen svoje pridelke, ki jih v tihotapljaio preko meje in pitajo z njimi naše dosmrtno sovražnike: se jim uvršča kar meni nič tebi nič med najrevnejše sloje. — Kaj aaj počne bolnik, osemdesetletni starček, hroma babica in ubog javni uslužbenec z temi 16 dkg sladkorja? —

Ali naj gre uslužbenec finančne straže ob rani jutranji uri, ko ima oditi na prežo ali ko se vrača pozno v noč, ves premražen in često premočen do kože od demarkacijske črte, v hlev, da pomolze svojo kravo, da si segreje lonček mleka in pogreje svoje otrple ale? — Ali naj se poščne in učne moči na deželi v slučaju bolezni še nadalje hranilo s prežganko, ko jim sosed v svoji verižniški strasti za drag denar še litra mleka ne privošči? — Vsega tega gospoda okrog okrajne aprovizacijske uprave v svoji iznaddljivosti s 16 dkg sladkorja gotovo ni premislila.

Se vse druge dimenzije nezaslišano sti je prevzemala razdelitev zadnje doleže ga petroleja. Okrajna politična oblastva so razdelila posameznim občinam od 1 do 2

soda petroleja s približno čisto težo petroleja po 150 do 180 kz s striktnim ukazom, da se ima ta petrolej razdeliti po sledečem redu:

1. orožniške, finančne postaje, boletni uradi, okrožni zdravnik, babice, lekarne in občinski uradi;

2. vsi ostali državni uradi, ki res uradujejo po noči, posebno župni uradi;

3. družine kjer so bolniki;

4. posestniki zlasti oni z obilo živine.

Pod točko 1 in 2 imenovani in zavodi dobe petrolej za dobo dveh mesecev in pol pod 3 in 4 imenovane osebe pa po razmeru množine.

Tako so odredila posamezna okrajna oblastva, županstva in očetje pri krajevnih aprovizacijah, ki so po večini trgovci in gostilničarji, skratka mogotci, so pa prikrojili to odredbo politične oblasti po svoje. Kako so ti močakarji rezali kruh pravičnosti pri razdeljevanju tega petroleja v posameznih občinah državnim uradom in javnim uslužbencem, naj navedem dva izvečka iz sešnih zapisnikov krajevnih aprovizacijskih odborov.

V občini B: Občinski in župni urad po 10 l, orožniška in finančna postaja po 3 l, boletni urad 5 l, babica 1 in pol l, poštni in brzojavni urad 2 l, šolsko voštvo 2 l, gostilničarji in trgovci po 5 l, večji posestniki po 1 l, kajžarji po pol l.

V občini M: Finančna straža in orožniška postaja po 5 l, boletni urad 8 l, poštni in brzojavni urad 1 in pol l, babica 1 l, cerkvenik 5 l, občinski sluga 5 l, žurni in občinski urad po 10 l, trgovci, gostilničarji po 5 l, vsi drugi po 2, 1 in pol l. Analogno temu se je razdeljeval petrolej tudi pri drugih občinah. To niso pravice, ampak resničen dogodek ob razdeljevanju sladkorja in petroleja med javne urade in uslužbence!

Naj podam še en dokaz resnice, v katerem se zrcali koruptni način tega razdeljevanja! Iz dobavne knjižnice sem se na lastne oči prepričal, da je izdala uboga poštna uradnica tekom dveh mesecev nad 60 K za sveče, ker ni mogla dobiti nikjer petroleja, da je mogla — esbitno ob času, ko so naši komunisti proizvalali svoje eksperimente — vestno izvrševati svojo nočno brzojavno službo. Značilno je to, da ji je pri tej zadnji dobavi ravno isti trgovec, pri katerem je kupovala sveče, kot aprovizacijski odbornik odmeril, za dobo dveh mesecev in pol — 2 l petroleja, dočim je sebi dal pripoznati 5 l petroleja. Oddelkom finančne straže s staležem po 10 do 20 mož se je odmerilo po 5 l petroleja, trgovcem in gostilničarjem, ki porabljajo na deželi petrolej po večini v to, da kršijo policijske in obrtne predpise, pa tudi po 5 l.

Za način tega razdeljevanja okrajna politična oblastva vključ svoji iznajdljivosti niti ne vedo, ker se za to, kako se njihove odredbe spolnujejo, ne brigajo. Javni nameščenci zvedo za sladkor in petrolej običajno šele ob času razdaja. Uradni razglasi se vključ tozadevni odredbi na krajevno običajni način ne razglašajo, oblastva pa svoje podrejene organe o tem ne obveščajo. Posledica je, da mnogo občin v mesecu decembru m. l. za javne nameščence namenjeni sladkor niti prejelo ni iz razloga, ker mnoga županstva niso žutila potrebe, poslati sezname v občini se nahačajočih javnih uslužbencev niti, da bi odzvela pri okrajnih glavarstvih se nahajajoči sladkor. V nekaterih krajih so zvedeli

za ta sladkor javni uslužbenci šele čez nekaj mesecev ko ni bilo o tem sladkorju že niti sluha niti juha. Takih sorodnih slučajev bi lahko navedli še mnogo; naj zadoštujejo zaledno navedeni.

Merodajnim činiteljem, ki se brezbrizno igralo z našo žalostno usodo, naj bo le enkrat za vselej povedano, da teh bračun, ki se nam dele pri razdeljevanju sladkorja in petroleja, v nadalje ne bomo prenašali. Tega načina razdeljevanja, ki ga nam dele občinski mogotci, za naše vestno delovanje v uradu in izven urada v prosep ljubljene domovine, gotovo nismo zaslužili. Vsako nadaljnja razdeljevanje in prisilo petroleja po teh funkcionarijih odločno zavračamo in odkrito izjavljamo, da bomo vse ponovne konkretne slučaje dosledno z vso brezobzirnostjo imenom postavljali na sramotni oder!

JOSIP BARAČ (Split):

Dalmatien ausgenommen.

Naš poštovani kolega, prof. Fran Bračun iz Maribora, izneo je u 23. broju „Našeg Glasa“ par drastičnih primera svesne školske uprave u našoj slobodnoj domovini i par interesantnih kriterija, po kojima neki naši narodni ljudi danas postupaju s jednim kulturnim stališem kao što je profesorski stališ.

Svoj je članak namenio sudu javnoga mnjenja. Jest! „Naj sudi javnost“, je li gospod Bog mogao gore da kazni koga, no što je — u slobodnoj nam domovini — kaznio školu i dobar uzgoj, nametnuvši nam po razmiru mestima ljude, s kojima sprdačina zvuči još uz karakterističnu izreku: „Wem Gott das Amt gibt, dem gibt er auch Verstand!...“

No ovaj „Bog“ — koji je parodija pravoga Boga — niknuo je negde u kakvoj zakutnoj sobi za zelenim stolom, gde se pljačkaju ljudi i cele porodice tako lako, kao kad se bacaju karte na makao ili na kakovu drugu igru konvencionalnoga poštenja.

Neki novi upravljači slobodne domovine, rekrutirani iz reservoara sumnjiva patriotizma — made in the factory of the Narodno Veće, political and industrial branch — izgubiše svaki pojam upravne odgovornosti, zakonske svesti i građanske pristojnosti te hazardiraju historičke geste Velikoga Luja, provadajući u svojim malim pašalucima najbezobraznije povrede zakona, pravice i ljudskoga dostojanstva i držeći se suludjoga gesla: „L'État, c'est moi!“

Svi ovi polubogovi i kumiri u našoj zemlji, slobodnoj, poprimaju za izvanjskoga posmatrača značaj nekakove operetne vladavine ili abderitske ekstravagancije u kojoj nalaziš na krupne glupane i ciničke primere patriotske perfidije.

Jesi li se zamerio kuharici gospođina Ive Prkovića: zlo za tebe! Jesi li u povoljnim konescijama s kancelarijom Budaline Talovića: blago tebi! Jesi li dobro vidjen od punice Martina Bedakovića, ti si mudar: za tebe ima na jedanput deset službal U tebi se krije genij domovine, pa i ne treba ti ni nauke, ni rada: sve to dolazi po sebi, jer si Ti narodni odabranik, to jest, simpatija kuharice ili babice Prkovića, Talovića, Bedakovića: A deo vocatus, rite paratus!

I bio ti magari kakav god, ti si kvalificiran za veleuma i genija samo

zato, jer te je vzela u svoju zaštitu ona izvesna „zadruga sa neograničenim članstvom“, koja u oslobođenoj domovini slobodno raspoložuje tvojom kožom, tvojim poštenjem i tvojim patriotizmom, dakako, jer te u ovoj eri demokracije i slobode, numerus clausus patentiranih patricija nešto veći od sredovećnih oligarha, koji su, u sastancima sa svojim kumovima, ženama i konkubinama, odlučivale o narodnom dobru: domesticis consiliis remi publikam administrabant!

No, što je za inostrana posmatrača lepa opereta i lakrdija, to postaje za nas činovnike i profesore, pravi Kalvarij, žalostna tragedija, koja izlaže martiriju tisuće intelektualaca.

Uredjenje državnoga stroja po načelima pravednosti najbolja je garancija za egzistenciju države. Uverenje, da u državi vlada zakon, a ne interes pojedinih oligarha, jedini je uvjet snage i napretka: to stvara ljubav prema domovini!

Za to je bio krajni čas, da se podigne „Naš Glas“ — i to baš među kulturnim Slovincima — i da organizuje intelektualce proti nadri — intelektualnim „zadrugama s neograničenim članstvom“, koje nas dave i gnjave gore od tudjina.

Stoga bi morali svi činovnici iznositi konkretne slučajeve službenih zloporaba u „Našem Glasu“, kao što je učinio kolega Fran Bračun.

No kolega iz Maribora — grada, koji mi je poznat samo po njegovim tamnicama — izneo nam je tek malene prizore iz Slovenije.

Ali što da reknemo o nekim drugim zemljama naše slobodne domovine? Što da kažemo o sretnoj onoj zemlji, koja se zove Dalmacija?

Ima jedna formula, koja datira još od nepokroine Austrije. Ta je formula sakramentalnom tačnošću stajala na kraju svakoga austrijskoga zakona i svake naredbe, a glasila je: Dalmatien ausgenommen!

Ja neću da podvrgnem kritici današnju upravu Dalmacije, a pogotovo ni školsku upravu: ona je povrh svake kritike! Sacra Majestas se danas tako visoko ceni, da je bolje zameriti se kojem god Paši od Stambulz grada nego i najmanjem gromovniku ovoga malenoga Eldarada. Ko da takne u ove božje odabranike i moderne heroje... od sladora, koža i izvoznica?!

Ali, ipak ćemo se — prelazeći na srmo profesorsko polje — usuditi da kličemo: Sretna Slovenijo! Tvoj profesor Fran Bračun slobodno kritizira i same upravnike i povereništvo za prosvetu. I pri tom iznosi samo sveće, ruže i liličane upravničkog diletantizma! Kolego Bračune! Ja Vam zavidiam, što ste u Sloveniji, ali Vam ipak ne mogu pisati, kako te meni, kako je nama ovde u Dalmaciji. Ali neću Vam pisati — ne barem za sada!

Jer mi i nemamo školskog povereništva. Gospoda Iks-Makale, ali bolje, Makale-iks, evo, razmišljaju celu godinu dana i po, da nađu »the right man on the right place.« ali ne mogu da ga nađu. Dakle, mi nemamo, proči komu da pišemo, ni komu da se obračunamo, u ovoj zemlji od 70% analfabeta i 80% analfabetskih intelektualaca. Mi moramo da budemo zadovoljni, sretni, veseli i siti! Naše škole evetaju, napreduju, prednjače. Mi imamo toliko pučkih učitelja i izvanredno nadarenih profesora, da ih možemo eksportirati u razne bank, uprave, povereništva, gi-

mnazije, na ministarstva, kamo god hoćete, u VIII., VII., VI. i V. klasu, i to sve bez kvalifikacija i ispita, jer su ispiti i kvalifikacije samo za manje obdarene, a sveučilišta samo za obične ljude. Naši su strukovnjaci na svojim mestima, djaci marljivo rade, »dijačka veća« su elegantne garniture kolosalne kulture, diački štrajkovi — puke šale, na koje se ne treba ni obzirati. Školski teksti suvišni, jer su novine veoma poučne: profesori su odlikovani i u redu i po zakonu unapredjeni — kao, na primer, neki profesor Barač, vulgo Marul, koji je, sa 25 godina službe, još profesor, VIII. klase — neorobljeni, nepokradeni, poštovani, obodreni, opskrbljeni belim cipelama i okruženi od patriotičnih mladića i dama i diplomatskih veličina: *Mein Herz, was willst du noch mehr?*

Zato, neka se svuda po Jugoslaviji viče i grdi, mi nećemo! Neka se svi, svi tuže! Možda svi imaju pravo, ali mi se ne damo na tai posao. Svi trebaju sredjivanja, kritikovanja, svetovanja, svi, svi... *Dalmatien ausgenommen!*

Reorganizacija davčništva.

VI.

Važni dohodki davčnemu erarju so tudi pristojbine.

Na pristojbine naši pristojbinari niso malo ponosni! Pod zvonom nekdanjega ljubljanskega finančnega ravnateljstva dobro znani davčni upravitelj J. me je pred desoletji uvajal v skrivnosti davčnih predpisov in vedno ponavljal: „Das Gebührengeschäft ist das schönste Geschäft!“ V tistih časih sem poznal sicer še druge zanimivejše posle: kolo, planinstvo, fotografijo, knjige in glasbo, ki so me vsi bolj zanimali nego razne „Aufsandungserklärungen“ in „Altermiethe“ z kupnimi in „preprodajnimi“ pogodbami. Vendar moram dandanes to mnenje popraviti, ker je imel stari mož, ki že davno pristojbinari v večnosti, popolnoma prav.

Le izvršilne predpise preglejmo, kako se vjemajo, med seboj izpopolnjujejo in niso brez izkazov! Imenujmo jih pristo po inštrukciji: Vormerk A, Register B, Nachweisung C; D in E prednjačita registru F; za tem pride Auszug G, Summar H itd. Gotovo boljše označbe, kakor pol ure dolgi naslovi! Vsebinsko samo, po jeziku in razporedbi pa bi zopet priporočal našim slovstvenikom; vsekakor ni podobna romanu znanega pisatelja, kojemu je sredi povesti neka oseba umrla, ob koncu pa je zopet oživela. Pa kaj bi mu zamerili: saj ima podobne napake celo Odiseja, ki se dozdeva nekaterim vir in višek vse modrosti in učenosti. Takih kozlov in kozličev naši predpisi seveda ne smejo imeti — in jih tudi nimajo. Poslujoče uradništvo bi jih takoj opazilo in pristojbinska ura bi se ustavila. Da tudi taka dela niso brez pogrška, je umevno, a v prvi vrsti zato, ker se pri nas zakoni koncipirajo, uredi in objavijo brez občinstvenega sodelovanja. V Jugoslaviji bo pa najbolje vpeljati navado novodobnih držav, po kateri se zakonski načrt najprej natisne, da ga svet čita in prerešuje, kakor bi pri oknu razobesil zastavo ali na solnce postavil novo izdelano omara. Omara se suši, mimogredoči pa jo gledajo, med tem pa poslušajo mojster v veži opazke. In ako pride mino kak čevljarček-šušmarček ter potegne svoje umazane prste po lepo nalikani barvi, tedaj pa skoči mojster iz veže kakor Apel izza

platna in gorje kritikastru, če se ne umakne. Vsekakor pa bi bili rešeni in odrešeni raznih poznejših popravkov in pristavkov pri marsikaterem zakonu (na primer pri personalnih), ako bi načrt „razobesili“ ali izpostavili na solnce, da se barva dodobra posuši, — potem bi stvar tudi „držala“.

Pri tej priliki naj se spomnim naših teologov s krščanskim naukom. Z raztegnjenim kazalcem ti narekuje šest resnic: šest jih je, nič več in nič manj; in take so, ne pa drugačne: trditev drži, kakor letnica v skali in vsak šolarček si jih zapomni ter jih vse življenje ne pozabi! Toda stoletnih bojev in disputov, ki jih je imela bogoslovna zgodovina, da je dosegla tak znanstven ekstrakt, kakoršen je v krščanskem nauku z določno naštetimi točkami, bogoslovec ne pove in ne razloži, ker bi bili le balast za učečo se mladino.

Tega balasta bi se morali ogibati naši zakonodajci, kakor abstinent dolenjskega čvička, in mesto debelih zakonikov s kilometer dolgimi določbami bi imeli kratke in jedrate odstavke v lični knjižici. To bi bilo že zato priporočljivo, ker je dandanes papir tako drag. In končno bi ne imeli v državnem zakoniku jako komodne določbe, da nepoznanje zakona ne opravičuje dejanja. Vsak človek bi mogel spoznati postave vsaj toliko, kolikor se učimo vere v veronauku. To bi zadostovalo praktičnemu življenju in bi ne bilo težko doseči, ako bi v šoli kak manj važen predmet opustili in vpeljali poučevanje državnih zakonov. Nevedno občinstvo bi ne tavalo kakor ovca iz pisarne v pisarno in izostala bi marsikatera neprilika, stroški in nadlega.

Pristojbinskemu zakonu ne moremo očitati nepotrebne obsežnosti. V okroglo 100 § pove vse, kar je temeljnega; da je tarif obsežnejši, pa ni drugače mogoče pri postavi, ki tako globoko posega v javnost. Zakon je vztrajal dobrih 70 let, četudi je ostal le provizoričen.

Ako pomislimo, kako se je življenje spremenilo od 1848—1918, tedaj moramo priznati, da so naši pristojbinari čudovito dobro vozili med Scillo in Karibdo z brzimi koraki napredujočega stoletja. Znani obrobjeni statistični izkazi pa, žal, niso dosegli svojega namena, ker se je državna stavba prej razsula, dasi so bili določeni zakon udefinitiviti.

Dandanes pa tudi našim pristojbinarjem poje neizogibni miserere vse spremenjajoči čas: kakor zemljarino je namreč tudi pristojbine udušila slaba povojna valuta. Kaj pa velja dandanes 70 krat ali 80 krat čisti davek; praktiki si pomagajo s čistim doneskom pa tudi to je premalo! Končno je zakon za naše dni tudi preveč obziren! Upošteva vse vrste sorodstva, vse vrste odstotke, kar je bilo mogoče v državi, ki je bila tako vpeljana, da je na svojih zakonih že kar — cizelirala; mi v Jugoslaviji, ki smo komaj pogledali iz temelja, pa prenesemo že trepežnejši material.

Čimbolj bomo rastle, tem finejši bomo postajali. Za prvo silo pa najnovejše določbe (spomladi 1920), ki so staremu zakonu skoraj izpodkopale temelj, popolnoma zadoščajo.

(Dalje prih.)

Tovariši! Rešite poslano Vam položnice pozabljenosti in obnovite žnjimu naročnino!

Činovnici!

Pod ovim natpisom donosi zagrebački »Hrvat« od 14. m. m. članak iz pera zagrebačkog odvjetnika dra. Nikole Krekovića — dakle ne činovnika, koji doslovno prenosimo:

Mi već počinjemo u novim neprilikama da zaboravljamo na ono vrijeme, kad je živila Austrija i kad su srca naše inteligencije, pa još k tome najbolje naše inteligencije, kucala pod austrijskim beamterskim, a bogme i vojničkim kaputima.

Hrvatsko je činovništvo po organizaciji one države bilo dio onog velikog i izvrsno organizovanog činovničkog aparata austrijskog, ali je za to ipak zadržalo svoje posebno obilježje.

Kakogod što smo sačuvali uza sve napadaje stari hrvatski jezik u crkvi, tako smo prkosili jedinstvenoj činovničkoj Austriji baš po svojim činovnicima, koji su bili ustrajni, često i nesvijesni branitelji hrvatske državne misli, pa bila ona na srcu činovničkom u formi Starčevićeve stare hrvatske države ili učenjačkog kompromisa Pliverićevog.

Visoki moralni nivo naših činovnika ima svoju podlogu baš u tom svijesnom narodnom otporu, potpirivanom gotovo sistematski od onog par „slobodnih“ ljudi, opet činovničkih svrzičantija. Iz te je narodne podloge kod naših činovnika nikla i jaka svijest stručne činovičke zajednice, koja se sve više očituje i dobiva konkretne oblike.

Hrvatski činovnici nikada ne će zaboraviti na taj korjen današnje njihove jakosti i uvijek će raditi i u stališkim svojim pothvatima svaki na svoj način, da se ne ruši djelo inteligentnih hrvatskih generacija, koje se u svakom od nas obrazuje u jakoj hrvatskoj narodnoj svijesti.

Austrijski je činovnik morao biti aparat, mašina, a hrvatskog je samo narodna svijest spasavala, da to nije postao.

Mi smo Hrvati Križanića u Rusiju slali, da Ruse uči Slavenstvu, mi smo stvorili idejnu podlogu za ujedinjenje svih Slavena na jugu, a poznata je baš pravaška simpatija za Bugare od Barčića pa do Harambašića.

Hrvatski su činovnici, sve sama seljačka djeca, odgojeni po hrvatskim profesorima u hrvatskim školama, donášali u svoje urede, u školu, u sudnicu, u upravu široko slavensko shvaćanje, sveskršeni strašnom disciplinom tudjinske vlade. Za prkos su išćali hrvatsku narodnu misao. Oni su se baš time tako srasli s narodom, da na primjer niste doživili niti za prevrata slučaja, da je narod ustao proti kojemu činovniku, sucu, učitelju, profesoru, pa niti proti školanom našem upravniku, nego je udario po lihvarima i bahatim tudjim grofovima.

Njemački „Zollverein“, taj temelj njemačkog ujedinjenja, nije stvorio učenjak Franz Liszt, nego dva obična mala pruska carinska činovnika. Isto tako su u velikom dijelu narodnog ujedinjenja sudjelovali hrvatski činovnici.

Hrvatski činovnici, ovakovi kakovi su stajali u momentu raspale Austrije, pa i sa svim svojim manama, jesu lijep pojav i s narodnog stanovišta, a ovakovi moraju da ostanu i u slobodnoj državi, u kojoj će biti slobodniji u narodnom radu i odgoju naroda.

Prenagli su naši neki političari htjeti, a možda i sada o tome sanjaju, da razbliu i rastepu organizaciju činovnika u hrvatskim zemljama, jer niti ne slute, da je ta

organizacija samo vanjski formalni izražatelj živog društvenog faktora, koji će sve nas preživjeti.

Zandarski pojmovi o činovničkoj disciplini se mogu primijeniti na činovnike strance, kakovi su bili Bachovi i u državi, koja hoće da trpi centralistički apsolutizam.

Naši činovnici moraju biti narodu učitelji i oslon u sredjivanju našeg društva u duhu društvene pravednosti. Ti školani seljački sinovi će sami naći pravi sklad svojih interesa sa interesima seljaka, pa nek oni budu sa ostalom narodnom inteligencijom kvasac, koji će požuriti proces pravog napretka u seljačkim masama.

I oni sami, vrlo blizu tipu inteligentnog proletarijata, osjećaju grubu društvenu nepravdu, pa će je, sami ojačani, uklanjati i iz naroda.

Zato nema, ne će i ne smije biti zapreka kod uređenja njihovih plaća.

Samo dobro nagradjeni svijesni organizirani činovnik može da bude narodni učitelj, samo dobro naplaćeni činovnik može biti borac protiv korupcij.

Ta je korupcija kod nas za to tako jaka, što smo imali na vladi ljude „demokrate“, koji se nisu niti zacrvenili izjavljujući, da oni „po vlasti idu do vlasništva.“

Te vlasti ne bi bilo, da nema činovnika, ali se inteligentni hrvatski činovnici ne će dati u pomoćnike korupcije.

Posao čišćenja moraju čim prije obaviti organizacije činovnika, zadovoljnih i opskrbljenih, ali koji će preuzeti na sebe dužnost, da oni sa svojim organizacijama budu i krvnici korupcionista ali i čuvari čistoće, poštenja i nepodmitljivosti svojih članova.

Ne mrtvi činovnički „aparati“, nego svijesni organizirani narodni hrvatski činovnici moraju biti u stvaranju novog društva jaki aktivni faktor, jer su kao cjelina preživjeli najčinovničkiju državu, a da se nisu odnarodili.

Zato čitavi hrvatski narod zahtjeva svojih činovnika čini sveilim zahtjevima.

Kad se svi jugoslavenski činovnici socijalno orijentiraju, uvidit će, da hrvatski imaju pravo.

Pragmatika.

(Dalje.)

§ 61. »Če bi uradnika, ki se je izročil sodišču, prvostopno sodišče obsodilo na odpušt iz službe (lišenje zvanja), se tak uradnik takoj razreši službe in počaka izven službe končno razsodbo; vendar se na njegovc mesto do končne presodbe ne popolni.«

»Takemu uradniku poneha teči plača od dneva razrešitve, ter ako bi se s končno razsodbo oprostil iz nedostatkov dokazov, se mu izda polovica plače; ako se je dak oprostil kot nedolžen, se mu izda cela plača od časa razrešitve do časa njegovega zopetnega sprejema.«

»Polovica plače se izdaje tudi tistemu uradniku, za katerega je sodišče sklenilo, da se hrani iz pritvora.« —

Ker uradnik, ki se nahaja tudi v sodni preiskavi, ni še obsolen, moral bi se mu za čas preiskave do pravoveljavnne razsodbe izdavat vsa del uživane plače. Umevno je, da bi se plača morala naknaditi popolnoma, ako ga sodišče spozna nekrivim.

§ 62. »Ako bi se dognalo, da je kak sodnik ali splošno uradnik sorejel kako

podkupnino ali dar, ali vobče zahteval v primerih, prepovedanih po kazenskem zakonu, ako bi bil prestopok težje vrste, da bi se tak uradnik poleg odpusta iz službe moral obsoditi po zakonu tudi na večjo kazen, se predmet odstopi v presojo rednemu sodišču. Toda če se uvidi, da se bo kazni, ki se bo izrekla, glasila kvečjemu na odpušt iz službe, se tak uradnik izroči v razsodbo disciplinarnemu sodišču.« —

Nejasno je tudi v tem določilu, kdo naj določi, ali je kaznjivo dejanje uradnika (podkupljivost!) izročiti rednemu sodišču v presojo ali pa »disciplinarnemu sodišču.« —

Po določilih srbskega kazenskega zakona §§ 105. in 106. se kaznuje zaradi sprejema daru, obljube ali podkupnine vsak uradnik, ki kaj sprejme, da bi izvršil delo ali ne izvršil dela, za katero je pristojen. O dokazih podkupovanja bi mogel odločati samo v to postavljeni disciplinarni senat ter v dokazanih primerih postopati po disciplinarnih predpisih: — zguba službe. Isti senat bi pa moral razsoditi, ali je pregrešek še težje baže ter ga s posebnim sklepom odkazovati rednim sodiščem v nadaljino odločitev.

§ 63. »Sodniki okrožnih sodišč, potem sodniki velicega sodišča se ne smejo za zločinstva in prestopke, storjene v razsojanju primerov §§ 109., 120. in 127. kaz. zakona, nikoli podrediti sodbi disciplinarnega sodišča, nego spadajo pod sodbo rednih sodišč, o čemur izide posebni zakon. (Zakon 3. marca 1911 in 28. febr. 1911).«

Tudi v zmislju teh določil se »smejo« prestopki take vrste storjeni po nesodnih uradnikih prepuščati bolj v presojo — administrativnim oblastvom, ne da bi se zato zaslišal poseben disciplinarni senat.

§ 64. »Uradnik, ki je bil obsojen na daljši zapor nego za šest mesecev, ne da bi bil obsojen na izgubo državlanske časti ali na izgubo službe, se sme zopet sprejeti v službo.« —

To določilo se nam ne zdi nič kaj — moralno. Ne vemo kaj se zgodi z uradnikom, ki je bil obsojen n. pr. samo na 5 mesecev zapora in na izgubo državlanske časti. Po tem določilu se lahko primeri, da se vse ali dobršen del uradništva rekrutuje iz bivših kazniencev do 6 mesecev zapora ne da bi bili izgubili »državlanske« časti. Pač lepa perspektiva za pošteno in zanesljivo upravo kakor tudi za dober sloves iste!

§ 65. »Uradnik, ki je bil obsojen tudi na najkrajšo dobo na zapor, ne dobiva plače za časa vzdrževanja kazni.«

Kaznuje se ga torej — tudi administrativno — s samim začasnim odtegljajem plače.

§ 66. »Uradnik, ki je z nepravilnim izvrševanjem svoje dolžnosti koga oškodoval, odgovarja za škodo; toda v tem primeru sodišče ne sme sprejeti niti civilne niti kazenske tožbe proti uradnikom, dokler ne dovoli pristojni minister, da se sme sodno postopati.«

Pravica pritožbe proti eventualni samolastnosti uradnikov in oškodovanju strank v vršenju njih dolžnosti, postane iluzorna, ker je odvisna od pritrditve administrativnega oblastva, ki naj naprej odloča ali je dan povod pritožbi ali se ta kratkomalo odbije.

§ 67. »Pravica za tožbo proti sodnikom in vobče proti uradnikom za škodo, storjeno v vršenju uradne dolžnosti, zastara, ako se oškodovani ne pritoži tekom šest mesecev, odkar je škodo doznal. Če

je pa škoda nastala vsled zločina, zastareva po civilnem zakonu.«

»Tožba se v navedenem času mora predložiti pristojnemu ministru (§ 66). Če pristojni minister pritožniku pripozna pravico do zahtevanja doplačila, obvesti o tem oškodovanega in obenem tudi pravosodnega ministra, da odloči sodišče, ki naj sodi, ako bi to ne bil pravosodni minister sam, kateri sam dovoljuje pravico na zahtevanje doplačila in obenem določa tudi sodišče.

»Če oškodovanec od sprejema dovolila za zahtevanje doplačila oziroma, od koder je bil obveščen, katero sodišče je določeno za presojanje, tekom treh mesecev ne predloži sodišču tožbe, pravica mu prav tako zastara.«

»Vendar pa če bi minister izrekel pravico, da se more zahtevati poplačilo od kakega uradnika, a sodniki bi ugotovili, da on ni odgovoren, temveč drugi uradnik, ostane oškodovancu pravica zahtevati poplačilo od tega, upotrebivši se za to drugih terminov od šest in treh mesecev.

§ 67. zakona o uradnikih državljanskega reda oziroma zastaranja, ki je prepisano s tem paragrafom, govori samo o tožbah **privatnih oseb**, kar se razvidi tudi iz dodatka tega §-a z dne 15. febr. tek. leta. Kar se pa tiče zahtevkov oblastev, vella za te zastaranja, ki je določeno v državljanskem zakonu in drugimi posebnimi predpisi.«

Po teh določilih je ono malo in tako iluzorne pravice, ki jo uživajo privatne stranke v primerih, ako so jim javni namješčenci storili kako, čeprav očito in znatno krivico in škodo, tako »spretno« vezano na razne zastarele termine, da se jim le otežkoči uporablanje te nazovi — pravice. **Odločitev o tem je pridržana administrativi**. Šele če ta izda svoj placet, se sme nastopiti sodniško pot in tudi to v terminu ker se potem vsa stvar zavrže kot — zastarana. Zdi se kakor bi odločba prikrilo hotela nekako ščititi »omahljivosti« uradnikov. Dosega pravice pravnin potem je pa ali popolna ali ni — pravica!

(Dalje prih.)

Savez društava fin. straže.

Dne 26. junija 1920 se je vršil v Brodu ob Savi II. občni zbor »Saveza«. Po ugotovitvi sklepčnosti je otvoril t. č. predsednik Saveza, g. Kovač, zborovanje z običajnim pozdravom in nadaljeval:

Predno preidemo na posamezne točke našega programa, smatram za svojo dolžnost, spomniti se bridke izgube, ki je zadela našo organizacijo.

Kruta smrt nam je ugrabila najboljšega sobojevnika za naše stanovske organizacije, upropastila nam je duševnega očeta Saveza, duševnega vodio in urednika »Novin fin. straže« gosp. Ivana Bogdaniča, perovodio zemaljske blagaine za osiguranje radnika v Zagrebu, v cvetu njegove mladosti.

Z idealno ognjevitostjo in neumorno agilnostjo je blagi pokojnik deloval smotreno v korist naše organizacije, z odlično dogumnostjo in vzorno vztrajnostjo žrtvoval svoje bogate duševne zaklade v drospeh in procvit našega društva in mile naše domovine. Navdahnien vzvišenih idealov in nazorov, je bil dragi pokojnik neomajnega prepričanja, da v naši mladi

domovini zmaga načelo pravičnosti in da si fin. straža v okviru svoje organizacije legalnim putem pribori v javnem življenju ono ugledno mesto, ki jej zbog temeljne važnosti niene službe naravno pristojna.

Dasiravno preganjan in zapostavljen baš zaradi tega, ker je še po izstopu iz našega zbora ostal vnet zagovornik naših upravičenih stremilni, je ostal zvest svojim načelom ter obdržal uredništvo našega glasila do svoje prezgodnje smrti.

Zavratna bolezen je sicer strla njegovo telo, prerana gomila pokriva njegovo zemeljske ostanke, toda duh njegov ni strl, on živi in bo živel med nami nadalje, kajti njegovi ideali in nazori so tudi naši ideali in nazori, njegova idealna ognjevitost in neumorna agilnost, njegov odločen pogum in njegova vzorna vztrajnost pa naj nam bodo zvezda vodnica v boju za našo in naše mlade države boljšo bodočnost. Bil je idealist one vrste, katero je naš pisatelj Fran Govekar v »Slovenskem Narodu« z dne 9. maja 1920 pod geslom »Tiho junaštvo« zaslužno in vzorno ocenil.

Slava umrlemu gosp. Ivanu Bogdaniču!

Zbor je poslušal stoji ter navdušeno vzkliknil: »Slava!«

Za tem je sledilo nadrobno poročilo o organizaciji. Savnz se je ustanovil na občnem zboru 21. septembra 1919 v Zagrebu. Včlanjena so 4 društva, in sicer hrvatsko-slavonsko, bosansko-hercegovačko, dalmatinsko in slovensko društvo fin. straže.

Izvemši Vojvodine in Srbije je domalega vse organizirano. V Vojvodini nasprotuje organizaciji sedanj nadzornik g. Čuk. V Srbiji se snuje organizacija, ki pristopi »Savezu«.

Savez je imel svoj strokovni list »Novine fin. straže«, ki pa po novem letu 1920 ni več izhajal zaradi stavke tipografov v Zagrebu in boleznii urednika gosp. Bogdaniča, ki je 9. marca 1920 prominul.

O nadaljnem izdajanju strokovnega glasila so sklepali delegati »Saveza« 24. marca 1920 v Beogradu. Sklenilo se je, opreti se na „Naš Glas“, ki je stanovsko glasilo državnih uslužbencev. Po odhodu delegata iz Slovenije se je ta sklep ovrigel ter so se ostali delegati odločili za ustanovitev novega glasnika »Naša Reč«, ki bi imel v Beogradu izhajati. Tudi to se je iz različnih vzrokov opustilo. Današnjemu zborovanju je torej pridržano o strokovnem glasilu končno veljavno sklepati.

S pozivom na složno, vztrajno in smotreno sodelovanje zaključil predsednik svoj govor. O dosedanjih uspehih in o delovanju poroča tajnik Saveza gospod Držaj, ki omenja med drugim, da je Savez že trikrat odposlal delegate k ministrstvu financ, da zaprosijo izdajo nove uredbe.

S pomovnim pozivom na vztrajno nadaljno sodelovanje je zaključil tajnik svoje obširno poročilo.

Obleka.

Leta 1917, menda je izdalo bivše finančno ravnateljstvo v Ljubljani podrejenim uradom odlok s pozivom, da naj vsak nameščene, ki potrebuje zase ali svojo družino obleke, opiše v posebnem izkazu natančno mero in barvo obleke oziroma

kostuma, ki ga želi. Cena je bila določena za narejeno obleko oziroma kostum okrog 180—250 K. Seveda se je vpisal vsak obleke potreben uradnik v izkaz in težko čakal naročene obleke, ne meneč se za vedno rastoče cene blagu. Trdno prepričan je bil, da naročeno gotovo tudi dobi in — poceni. Toda dočkal ni nihče te obleke, pač pa vsi zvišanje cen.

Še v istem letu so se ustanovile na vladno iniciativo po okraih presojevalnice o potrebi nakupa blaga, perila in obutve po znižanih cenah, ki pa so dosegle vse prei, kakor začrtani smoter. Uradništvo tudi pri teh presojevalnicah z malimi izjemami in razven par vsiljenih, preležanih nogavic ni dobilo ničesar.

Večkrat »preobrtni« in zakrpani smo dočakali toli zaželjeno Jugoslavijo. V prevelikem veselju smo pozabili na vsa prestana pomanjkanja. Prvih par mesecev po prevratu je bilo dosti živil in tudi precej manufakture po še ne preveč pretiranih cenah na razpolago. Beati posidenteš so si v tem času lahko pomnožili svoje izprazniene zaloge. A ne tako uradništvo, ki ni razpolagalo s potrebnim denariem, ampak k večjemu z dolgovi. Končno je poverleništvo za socialno skrbstvo izdalo na druga poverleništva odlok, s katerim se je odprl pri novo ustanovljeni oblačilnici v Ljubljani javnim nameščencem pod natančno priciziranimi pogoji kredit za nakup potrebne manufakture na obroke. Glavni pogoji je bil, da se je izkazal javni nameščeneč-nakupovalec s potrdilom svojega uradnega predstojnika, da bo ta skrbel za pravično in redno plačilo mesečnih obrokov. Vsa poverleništva so intimirala ta odlok podrejenim uradom, in uradništvo se je ponujenih mu ugodnosti v obilni meri posluževalo. Tako so smeli sodniki — ako nas vesti ne varajo — nakupiti blaga v vrednosti do 6000 K ter sodni oficijanti ter sluge na do 3000 K in to brez umešavanja poverleništva.

Tudi delegacija ministristva financ je intimirala omenjeni odlok podrejenim uradom, le s to izpremembo, da so hoteli nekateri gospodje pri delegaciji — ki menda nimajo še dosti dela — vso akcijo nekako centralizirati, kar se jim pa v ogromno škodo podrejenega uradništva ni posrečilo. Nekemu gospodu pri delegaciji se je zdelo, da so naročili v predloženih izkazih uradniki vse preveč blaga in te zahteval že decembra 1919, tekem 3 dni nove izkaze s pripombo, da bo nakazano posameznemu nameščencu ne glede na čim in službeno dobo zanj in družino največ 1200—1500 K predujma v roke oblačilnici.

Uradništvo je seveda na ta odlok kar mogoče zmanjšalo naročila in težko čakalo nakazanja, četudi zelo nizkega predujma. No, čaka ga še danes, ko so se cene blagu že potrojile, ako ne že početvorige! Vrhu tega pa je oblačilnica glasom razglašala v Uradnem listu že v aprilu s prodajo blaga na obroke prenehala.

Tako je ostalo uradništvo zaradi preveč razvitega finančnega talenta tudi v demokratični Jugoslaviji v blagoslovljenem letu 1920 brez obleke, brez perila ter brez obutve in brez predujma in denarja.

Farbarija poprel, farbarija tudi sedaj! Vprašamo: s čim more upravičiti delegacija ministristva financ to svojo »nitro« rešitev v blagobit podrejenega urad-

ništva in s čim odškodovati oziroma omogočiti že tolikokrat »potegnienim« finančnim uradnikom nakup prepotrebne obleke, čevljev ter perila po cenah, po katerih so vse to nakupili nameščenci drugih strok, kjer ni bilo zgoraj opisane uradne zavore?

Y. Z.

Finansijska straža.

Financ. straža je državna institucija i silno važna. U novom proračunu predvideno je, da će država od posrednih poreza imati da dobile preko četvrti milijarde. Ove velike prihode rukovodi ova straža, koje režija iznaša oko 7 milijuna.

Površni posmatrač mislio bi, da ovu instituciju njeguje država kao zlenicu oka. Ali tomu tako nije.

Od prevrata do danas nije za financ. stražu država učinila ništa, već ju prepusta svojoj sudbini, da se raspadne. Pet hiljada domaćih sinova, disciplinovanih, u patriotizmu iskušanih stradava uslied nemarnosti dva do tri čovjeka. Kad već i Ministarski Savet votira kredit za nabavu odela, jedan čovjek raznim eksperimentima zapreči, da se odelo nabavi. Zato što ljudi u straži obolievaju radi pomanjkanja odela, jer ima pet ljudi jednu kabanicu. — što ti ljudi ne mogu, da vrše službe. — što se uslied toga prikratama države, obogaćuju ratni bogataši i krijomčari, jer dohodar. kontrola ne funkcioniše — to je sporedno

Ovo je zločin na državi tim više, što se ona istom stvara.

Institucija financ. straže se zanemaruje iz partijskih težnja. Hoće se dokazati, da nevalja, da ju mora nadomestiti nešto drugo, a to drugo je upliv partije, da se na račun države nagradiju familijarni, rodbinski i stranački prijatelji.

To je kod carine već uspjelo.

Smicalice, kojima se to kani postići, su upravo gadne.

Mi ćemo o ovoj anomaliji u državi još govoriti. Za sad samo kažemo, da je tonu kriva Generalna direkcija posrednih poreza u Beogradu, i ja je radi toga predana u službu ministru financija, gosp. Kostu Stojanoviću, narodnim poslanicima i ministru za socialnu skrb, gosp. dr. V. Kurkovcu.

Vestnik.

POZIV! Vse ga naročnike in tovaršje opozarjamo na naš poziv v št. 25 in lih nužno prosimo, da naročnino takoi obnove in poravnajo morebitne zaostanke. Vsem, ki do prihodnje številke ne poravnajo naročnine vsaj za drugo četrtletje, ustavimo list, ker ga brezplačno pošiljati ne moremo.

Vsakdo lahko razvidi, da je naravnost krvava potreba, da storil ne le vsak naročnik ampak tudi vsak tovariš svojo dolžnost, da naroči list, plača vse morebitne zaostanke daruje za tiskovni sklad in pridobiva nove naročnike. Le pri dovoleni požrtvovalnosti vseh nam bo mogoče vzdržati naše glasilo, kolega obstanek je resno ogrožen. Računamo na solidarnost in požrtvovalnost tovarišev in lih prosimo, da store vse, da nam omogočijo vzdržati list, ker s tem koristijo le skupnosti in sebi. Brez pomoči vseh bližamo se mesto napredovanju, nazadovanju in koncu. Govorili smo menda jasno

govori. Na vas, tovariši! le, da odločate o bodočnosti našega glasila. Kakor prav Vam, tudi nam.

UPRAVA.

Gospodo drugovi od financ, straže!

Savez naših društava zaključio je, da list „Naš Glas“, koji sad čitate, bude organ i financijske straže. — Ovo je učinjeno zato, što smo prestali izdavati „Novine financ. straže“ u Zagrebu i zato, što „Naš Glas“ zastupa interese svih državnih činovnika i službenika, a ti interesi su identični sa interesima našima.

U »Naš Glas« biti će od sada donešena saobštenja, odnoseća se na našu organizaciju i vijesti od interesa za financ. straže.

Mi ne možemo za sve članove pojedinih društava list „Naš Glas“ iz društvenih blagajna predplatiti, zato ovim putem pozivamo sve činovnike i podčinovnike financ. straže, da odmah predplate ovaj list i da ga dobrovoljnim prilozima materijalno podupiru.

Mi smo platili za svaki razdjel samo po jedan broj lista, koji čitate, pa ako ne pošaljete predplatu, ne će se moći list u buduće slati.

Prostor, koji će nam uredništvo prepustiti, ovisiti će od materjalne pripomoći lista i to predplatom i dobrovoljnim prilozima. — Odbor Saveza društava financ. straže u kraljevstvu SHS. —

Deputaciju Saveza društava financ. straže u Beogradu predvodio je osobno narodni poslanik mnsgr. g. Biankini, kojemu je najpre cijelo stanje potanko saopšteno, in on je svagdje to stanje tumačio. — Ministar financija g. Kosta Stojanović dao si je od deputacije razložiti cijelu stvar i na pritužbu glede odiela i opreme kao i glede desorganizacije u straži obećao je deputaciji u prisutnosti gosp. Biankinija, da će stvar istražiti, uzeti u pretres i riješiti. On uvjdi, da ovo stanje ne može dalje, da traje, i on se nada, da će već od 1. jula t. g. stvari ukrenuti drugim putem. — Drugi dan bila je deputacija primljena od ministra za socijalnu skrb dr. Kukovca, koji je omogućio, da se mu deputacija izjada, notirao si je mnoge stvari i obećao, da će se sporazumiti sa svojim kolegom ministrom financija, da se naša pritužba uzme u pretres i povoljno reši. Predviđeno je, da će referisat sutra dan o stvari u ministarskom savjetu. O ovoj deputaciji biti će još docnije govora.

Savez društava financ. straže u kraljevstvu SHS imao je 26. juna 1920 svoju redovitu godišnju glavnu skupštinu u Brodu n. S. Prisustvovali su delegati iz svih oblasti. — Osim običnog dnevnog reda raspravljalo se je cijeli dan o mnogim raznovrstnim predmetima, koji se odnose na stalež i službu. Konstatiralo se je, da je financijska kontrola u državi u trećoj godini od prevrata još neorganizovana, da se služba vrši na temelju zastarjelih austrijskih i mađarskih propisa, da se narod čudi, što u tom pravcu nije od strane vlade ništa učinjeno, da je ta straža zaoružana, ne obučena i ne naoružana te da momentano nije sposobna, da izvrši zadaću, koju država od nie ima pravo, da traži. Pretresano je pitanje dnevnica, zaostala unapredjenja u nekim oblastima, pitanje odjevanja i opreme, glede beriva kod premještenja iz jedne oblasti u drugu, o postupku sa prebjezlicama u Sloveniji, o premještenju drugova u Crnu Goru i t. d. Velikim dijelom bavila se je skupština pitanjem funkcije Saveza i u njemu

začlanjenih društava financ. straže. Stvoreni su zaključci glede članarine, prinosa u Savez državnih namještenika, dispozicionog fonda, ambulantijskih skupština i strukovnoj izobrazbi straže. Zaključeno je, da na mjesto »Novina financ. straže« stupa »Naš Glas« kao organ Saveza, i izabrani su pouzdanci, koji će ovo pitanje sa uredništvom riješiti. Odlučeno je, da se preduzmu oštre mjere proti onima, koji rad društava i Saveza omalovažuju te iz egoizma i komodnosti ništa za obću stvar ne rade niti je novčano podupiru. — Usvojeni su mnogi predlozi, odnoseći se na vršenje službe kod suzbijanja krijumčarstva sa duhanom i prekršaja kod pečenja rakije, koji su predloženi ministarstvu. Izabrano je izaslanstvo, koje četvrti put ide u Beograd, da požuri izdatie uredbe o organizaciji financijske kontrole. Konačno izabran je društveni odbor od ovih lica: Martin Kovač (Celje), predsjednik, Josip Konečni (Doboj), podpredsjednik, Petar Držai (Zatična) tajnik, Jakob Skubić (Ljubljana), blagajnik, Giuro Keller (Mostar), Dragutin Čidić (Zagreb), revizori. Odlučeno je, da se o pojednim predlozima i zaključcima tečajem vremena piše u „Našem Glasu“.

Savez društava fin. straže kraljevstva SHS. Vsi dopisi, namenjeni Savezu, naj se pošiljalo sedanlemu predsedniku, Martinu Kovaču, nadkomisariju fin. straže u Celju. Prošnje, memorande etc., katere ima Savez predložiti fin. oblastvom, je kolekovati s koleki za 4 K ter priložiti takso za pismene odlošbe administrativnih oblasti v smislu Par. postavke 5 v znesku 8 K.

Društvo davčnih izterjevalcev skliče svoj občni zbor v začetku prihodnjega meseca. Dan in kraj se naznani v naslednji številki »Našega Glasa«. Letošnji občni zbor se je nam vsled gotovih ovir nekoliko zakasnil. Zato bodi že vnaprej povedano, da bo treba članarino od 12 K zvišati na 20 ali 24 K, ker mora zdat društvo plačevati »Osrednji Zvezi« od vsakega člana po 1 K na mesec. Da se nam ne posuši blagajna preveč, bo treba že letos doplačati povišek. — V Avstriji so službeno in plačilno razmerje davčnih izterjevalcev že pragmatično uredili. Imenovani so bili tam vsi davčni izterjevalci, ki imajo 12 let službe za uradnike XI. činovnega razreda brez položitve strokovnega izpita. Starejšim tovarišem se nadalina službena leta vštetele v časovno napredovanje. Kakor se bere in sliši, se zdat tudi naše ministarstvo v Beogradu resno bavi s službeno pragmatiko za vse državne uslužbenice, in upamo da se pri tem delu nas ne preze, temveč da se nam odmeri ono, kar nam spada po službenih opravilih. Zahtevamo, da se nas uvrsti v skupino poduradnikov s pravico, da postanemo davčni uradniki po gotovem številu let. Uverjeni smo, da naša država ne bo v nobenem oziru zaostajala za Avstrijo. Zato tudi mi gledamo z veseljem upanjem — v boljšo bodočnost! — Odbor.

Delegaciji ministarstva financ v Ljubljani. § 14. in naslednji §§ še veljavne službene pragmatike določajo, da se ima vsak uradnik vsako leto kvalificirati in da ga treba pismeno obvestiti, da se v slučaju slabe kvalifikacije lahko pritoži. V finančni stroki pa se še ni izvršila nobena kvalifikacija od prevrata sem; vsaj uradništvu ni o tem ničesar znano. No, višji gospodje itak nimajo kvalifikacijskih

tabel in brez njih še lažje in tem večkrat napredujejo. Za nižje — vsaj v finačni stroki — se zdi, je nekvalificiranje vzrok, da ni prav nobenih imenovanj. Dalje določa § 39. služb. pragm., da je činovne liste vsako leto po stanju 31./12. skleniti in vsem uradom razposlati v svrhu vpregleda po prideljenih uradnikih, kateri imajo pravico do pritožbe v slučaju krivične uvrstitve. V stari Avstriji slabega spomina se je to tudi redno dogajalo, ker se činovne liste pri delegaciji ministarstva financ že 2 leti niso napravile in razposlale in se tudi ni izdal nov šematizem, dasiravno bi bil vsled obilice izprememb nujno potreben. — Uradništvu bi bilo zelo ustrezno, ako bi se delegacija spomnila navedenih §§, ker pride sicer še ob te skromne pravice. Y. Z.

Poštni odpravniki. Najbednejši proletarci smo pač poštni odpravniki. Vedno smo zadnji in nasititi nas hočejo samo z obljubami. Kolikokrat nam je bilo že obljubljeno, da bomo dobili 120 % povišek draginjske doklade, toda vse zaman. Zopet smo prejeli smešno, toda žalibog obupno vsoto 533 K oziroma majhno razliko več ali manj. Ali smo manj potrebni, kakor naši drugi stanovski tovariši? — Saj spadamo kvalificirani poštni odpravniki že zdavnaj v kategorijo oficijantov, ko imamo vendar iste skušnje, isto delo in isto dolžnost. Ne vemo, ali mislijo, da se hranimo s samim zrakom in dežjem, obleka, pa na nas samih zraste. Obupani torej apeliramo na pristojno oblast, naj nam v skrajni bedi nemudoma da to, kar nam je že obljubila, da reši to, kar se še sploh rešiti da. M. J.

Društvo pis. oficijantov ima redni občni zbor dne 15. jul. t. l. ob 19. uri v Justični palači šte. 73. Spored običajen. Polnoštevilno!

Na naslov osrednje vlade. Kompetenca delegacije ministarstva financ je v primeri s kompetenco drugih centralnih oblasti veliko preomejena. Saj se že po časopisih oglašalo tozadevne vesti glede carinske stroke, glede naredbe o taksah na vstopnice itd. Ne maramo za slavošpeve, lahko pa rečemo, da je naš delegat preizkušeno dober višji finančni uradnik, ki ni odvisen od političnih struj in intrig, dočim se drugi poverjeniki na veliko škodo službe menjavajo večkrat na leto in niso vselej dobro podkovani v stroki, kateri načeljujejo. Potemtakem zasluži delegat vsaj isto oblast in tudi isti čin, kot ga imajo ostali poverjeniki in kakor se spodobi za vrhovnega šefa pokrajinske finančne oblasti. Delegat ministarstva financ tiči vkljub dolgoletni prvovrstni službi in vkljub akademični predizobrazbi še vedno v V. činovnem razredu, medtem ko pridejo vsi ostali poverjeniki ne glede na predizobrazbo čez noč v III. činovni razred. Zakaj vendar ta razlika, posebno še, ker bi bilo ravno nasprotno, veliko bolj umljivo? Pa vrnimo se h kompetenci! Že prejšnji finančni ravnatelji so imeli n. pr. pravico do izvršitve imenovanj v okviru sistemiziranih mest do vštetelega IX. čin. razreda, dočim mora pošiljati delegacija vsak najmanjši predlog v Belgrad, četudi gre zgolj za „Titel ohne Mittel“. Drugi poverjeniki imajo pravico do imenovanj do vštetelega IX. činovnega razreda. Pa še v Belgradu se predlogi avtonomnih poverjeništev hitreje rešujejo, kakor delegacije ministarstva financ. To je le en primer. Vlada skušaj doseči v vsakem oziru večjo kompetenco delegaciji, kar bo le v korist vsej Sloveniji, ker v Bel-

gradu zelo počasi rešujejo slovenske zadeve. Kaj je temu vzrok, sicer ni povsem znano, slutimo pa, da igra nepoučenost o povsem drugačnih v Sloveniji veljavnih zakonih in razmerah veliko vlogo. Zato bi storili merodajni faktorji največjo uslugo, ako bi se začeli resno pripravljati za izjednačenje zakonov, ker se iz sedaj dan za dnevom publiciranih, pa nikjer po strokah pregledno zbranih „flikarij“, malo kdo prav spozna. Večkrat se naleti v še veljavnih starih avstrijskih zakonih na določbe, ki so bile, recimo, nekaj primerne, a so sedaj popolnoma neuporabne, da ne rečemo smešne in vzbujajo, četudi se izvajajo z največjo obzirnostjo, vedno večje nezaupanje do oblasti in netijo za sedaj še pritajen odpor, ki utegne izbruhniti svojčas z vso vehemenco na dan.

Listnica upravnštva.

Gosp. Iv. An—ć, Zagreb. Poslali smo vse liste na naslov, ki ste nam ga pri naročitvi lista dali. Zdaj smo pripisali še »Markov trg 2.« Uplateno do 30. 9. o. g.

Gosp. K. R—j, Kranj. Kakor vsem, pošljemo tudi Vam vsako številko istočasno kakor drugim.

Gosp. Fr. Jur—ć, Ogulin. Izvolite nam naznani svojo prejšnjo addresso, pod katero ste dobivali list. Imamo več naročnikov Vašega imena, a nobenega v Ogulinu.

Drugovi, pohajajte samo one kavane i gostione, koje drže „Naš Glas“.

„Samopomoč“ v Ljubljani kupuje vsakovrstna živila in druge potrebščine v vsaki množini. Tovariši se prosijo, da proizvedejo po takem blagu in posredujejo v prilog zavoda, ki deluje v korist vsem javnim nameščencem. O zaloga, oziroma ponudbah naj se poroča naravnost „Samopomoči“ v Ljubljani, Vodnikov trg števil. 5, ki poravnava radevolje vse stroške.

Modni salon
Stuchly - Maške
LJUBLJANA,

Zidovska ul. 3, Dvorski trg 1.

Priporočamo veliko izbiro najnovejših svilenih klobukov, čepic in slamnikov za dame in deklice. Žalni klobuki vedno v zalogi.

Popravi točno in ceno.

Svetlo

Baterije žarnice vseh tipov elektrotehni predmeti
Gen. rep. za kraljestvo SHS
Janko Pogacar Ljubljana, Gostini trg 25

Westinghouse
Watt
Hremenezky
Metax
Eksport & Import

DJORDJE GRUJIC
trguje sa životnim namirnicama.
Prima zastupstvo strane i domaće industrije.
BEOGRAD, Knez Miletina ul. 15.
Brzojavna adresa: Grujić, Beograd.
Posrednici se honoriraju.

I. C. Kotar,
Ljubljana,
Wolfova ul. 3.
3-6

Drogerija // Fotomanufaktura

Priporoča se trdka 4-6
Jos. Peteline
trgovina z galanterijskim in modnim blagom, zaloga šivalnih strojev in njih posameznih delov.
Ljubljana, Sv. Petra n. 7.

DJORDJE GRUJIC
TRGOVINA Z ŽIVILI.
Sprejema zastopstvo tuje in domaće industrije.
BEOGRAD
Knez Miletina ulica št. 15.
Brzojavke: GRUJIC, BEOGRAD.
Posredovalci se honorirajo

„Balkan“ trgovska, spedijska in komisijska d. d.
Ljubljana, Dunajska cesta št. 33.
Mednarodni prevozi. Spedicije vseh vrst. Zacarinjenje. Selitve. Nabiralni vozi na vse strani. Javno skladišče z lastnim železniškim tirom. Reekspedicije itd. itd.
Brzojavi: „BALKANSPED“. Interurban telefon 366.
10-4

Marija Tičar
Ljubljana
Velika zaloga uradnih in šolskih potrebščin. Največja izbira razglednic in pisemskega papirja. Na drobno in debelo.

BARVA ■■■ KEMIČNO ■■■ ČISTI
vsakovrstno blago, obleko
18-3
PERE domače perilo (pošilja po isto na dom) **SVETLOLIKA** ovratnike, zapestnice in srajce ■■■
Tovarna JOS. REICH
Poljanski nasip 4. . . . . **LJUBLJANA,** Podružnica Selenbrnova ulica 3
Podružnice: **MARIBOR — NOVO MESTO.**